

Evropska unija

Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo

Republika Slovenija

Glosar, avtorji in sodelujoči

Glosar ribiških izrazov, ki ga predstavljamo v nadaljevanju, je rezultat dela učencev zadnje triade štirih obalnih osnovnih šol tako s slovenskim kot tudi z italijanskim učnim jezikom.

Pri oblikovanju glosarja so sodelovale naslednje šole štirih obalnih občin:

- Osnovna šola Antona Ukmarja – Koper
- Osnovna šola Dušana Bordona – Koper
- Osnovna šola Elvire Vatovec – Prade
- Osnovna šola Vojke Šmuc – Izola
- Osnovna šola Pier Paolo Vergerio il Vecchio – Koper
- Osnovna šola Vincenzo e Diego De Castro – Piran

Glosar kot rezultat procesa kulturne refleksije

Predlagana zbirka terminov je dosežek didaktične aktivnosti, ki smo jo predlagali šolam v sklopu projekta *Zgodbe o ribištvu*, kot rezultat procesa s ciljem ozaveščanja mladih o besednem bogastvu Slovenske Istre in njegovih posebnostih, povezanih s svetom ribištva. Te posebnosti je treba umestiti v zgodovinsko dogajanje tega območja, zaznamovano s pestro jezikovno prisotnostjo. Učitelji so spodbujali učence k delu z ogledom dokumentarnih filmov in drugih videoposnetkov, z branjem o lokalni stvarnosti ribiškega sveta pa tudi z razpravami, po srečanjih z ribiči, obiski ribiških ladij in istrskih krajev ter tudi z degustacijami ribjih jedi.

Nato smo učence povabili k raziskovalnemu delu, in sicer k iskanju leksikalnih virov preko intervjujev družinskim članom ali prijateljem iz neposredne okolice. Namen te dejavnosti je bilo preverjanje pridobljenega znanja in raziskovanje ter zapisovanje besedišča, ki je tesno povezano z morjem in ribištvom.

Glosarij kot življenjska izkušnja in jezikovna refleksija

Eden izmed ciljev oblikovanja in uporabe tega glosarja je tudi ozaveščanje mladih o pomenu ohranjanja izrazov, besed in frazemov, povezanih s poklici, ki predstavljajo posebnosti lokalnih narečij kot rezultat večjezičnega in večkulturnega okolja, nastalih skozi čas. Zaradi tega je bila učencem enajstih obalnih šol predlagano zbiranje izrazov s pomočjo obrazcev, v katere so morali vpisati izraze in frazeme, opredeliti njihov pomen, navesti primere rabe, iskati slike ter opraviti etimološko raziskavo pridobljenih terminov. Predlagana zbirka terminov je torej rezultat dela učencev in učenk pod mentorstvom učiteljev sodelujočih osnovnih šol. Nekateri izmed njimi vsebujejo tudi prilagojen fonetični zapis, katerega metodologijo opredeljujemo natančneje v nadaljevanju. Radi bi še poudarili, da je leksikografija oziroma slovaropisje znanstvena veda, ki vključuje različne raziskovalce, v prvi vrsti dialektologe, pa tudi filologe, terminologe in v tej digitalni dobi tudi računalniške leksikografe.

Evropska unija

Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo

Republika Slovenija

V samem središču te didaktične aktivnosti najdemo še izkušnje učencev pri oblikovanju glosarja, kar dokazuje neposredno medgeneracijsko sodelovanje mladih z generacijo ljudi, ki je tesno povezana s področjem ribištva. Če je bilo le mogoče, je bilo to razvidno z vnosom primera v razdelek *Primeri rabe*. Tam smo raziskovalci zabeležili stavke, opise in pojasnila, ki so jih učenci zapisali na obrazcih po uspešno opravljenih intervjujih z informatorji.

Navodila o zapisu in branju glosarja

V tem glosarju so izrazi zapisani v **prilagojeni fonetični pisavi**, ki je bila poenostavljena za potrebe bodočih uporabnikov. To velja predvsem za italijansko pomensko enoto, ki jo po potrebi zapišemo z j (npr. v besedi marinajo), ali za polglasnik e, ki ga za neslovenske govorce zapišemo z ə (npr. v besedi vərša). V italijanski različici glosarja pa izraze, ki so zapisani s črkami slovenskega zapisa, označujemo z vprašalnico (?), ki ob kliku razkriva navodila za branje tovrstnih črk.

Za tovrsten zapis smo se odločili predvsem zato, da bi učenci sodelujočih šol lahko prepoznali svoje delo, in tudi zato, da bi ti izrazi bili dostopni čim širšemu bralstvu. Ker je to območje slovensko govoreče, tudi v primernih, ko je materni jezik posameznika italijanščina ali kakšen drug jezik, **smo v obeh različicah glosarja**, ki je glede na opredelitev gesel predlagan **v dvojezični različici, obdržali vsa gesla v slovenščini**. Pri zapisovanju teh izrazov niso bila upoštevana standardna fonetična pravila, saj bi to bilo za ciljno bralstvo (učenci in učenke, stari med 11-14 let starosti) prezahtevna naloga.

Druga naša dilema je bila povezana z **zapisovanjem naglasov**. V tem glosarju so naglasi označeni s simbolom ' ne glede na to, ali gre za odprt ali zaprt / ozek ali širok naglašeni samoglasnik (kot npr. pri izrazih *pánola*, *o bordizár*, *brancín*).

Na splošno lahko povemo, da so v glosarju gesla, ki so nedvomno **izpeljanke istrskega narečja italijanskega jezika (dialetto istro-veneto)**: npr. vse vrste plovil, ki jih uporabljajo ribiči na območju Zgornjega Jadrana, so italijanskega izvora, natančneje beneškega, ali iz govoric Mark, Apulje, Ligurije, itd. To so tudi besede, ki so v resnici **prilagojene izposojenke** oziroma izrazi, besedne zveze in skladenjske strukture enega jezika (npr. italijanščine), ki vstopajo v leksiko drugega (npr. slovenščine) ter podobne ali iste besede, ki vstopajo v besedišče drugega jezika (npr. slovenščine) in se zapišejo z upoštevanjem pravopisnih in morfosintaktičnih pravil ciljnega jezika. Poleg tega, ker opredelitev izvirnega jezika nekaterih izrazov povzroča kar nekaj preglavic tudi jezikovnim strokovnjakom, smo v tem glosarju **izpustili zapise o domnevnem izvornem jeziku izraza kot tudi njegovo etimologijo**. Nekateri razredi so se s to težavo soočali tako, da so preko podrobne analize spoznali zelo zapleteno, a kljub temu zelo privlačno potovanje besed skozi čas in prostor, kar včasih privede da besede izgubijo svoj prvotni izvor, vendar v ciljnih jezikih pustijo zgodovinsko ostalino in eksotični okus tega potovanja. Poudarjamo pa, da smo v primeru, ko so šole predlagale **več različic enega in istega izraza**, to tudi zabeležili tako, da smo zapisali druge fonetične ali fonološke inačice teh izrazov. Raziskovalci smo mnenja, da je to lahko odlična izhodiščna točka za jezikovno refleksijo.

Pred pričetkom leksikografskega dela so sodelujoče šole dobile tudi seznam publikacij in slovarjev v lokalnih jezikih. To so bili na primer nekateri lokalni slovarji istrskega narečja, jezikovni atlas morske terminologije, razni italijanski slovarji in spletne strani raznih filoloških ustanov na temo morja, ki so zelo pogosto povezane z muzeji ali raziskovalnimi centri v Sloveniji, Italiji in na Hrvaškem.

